

Teoreettisen fysiikan esittely

Fysiikan laitos
Oulun yliopisto
15.9.2011

Erkki Thuneberg

Nämä kalvot on saatavissa osoitteessa
http://physics oulu.fi/teoreettinen_fysiikka

Sisältö

Mitä on teoreettinen fysiikka?

Tutkimuskohteet Oulussa

Kursseja

Valmistumisen jälkeen

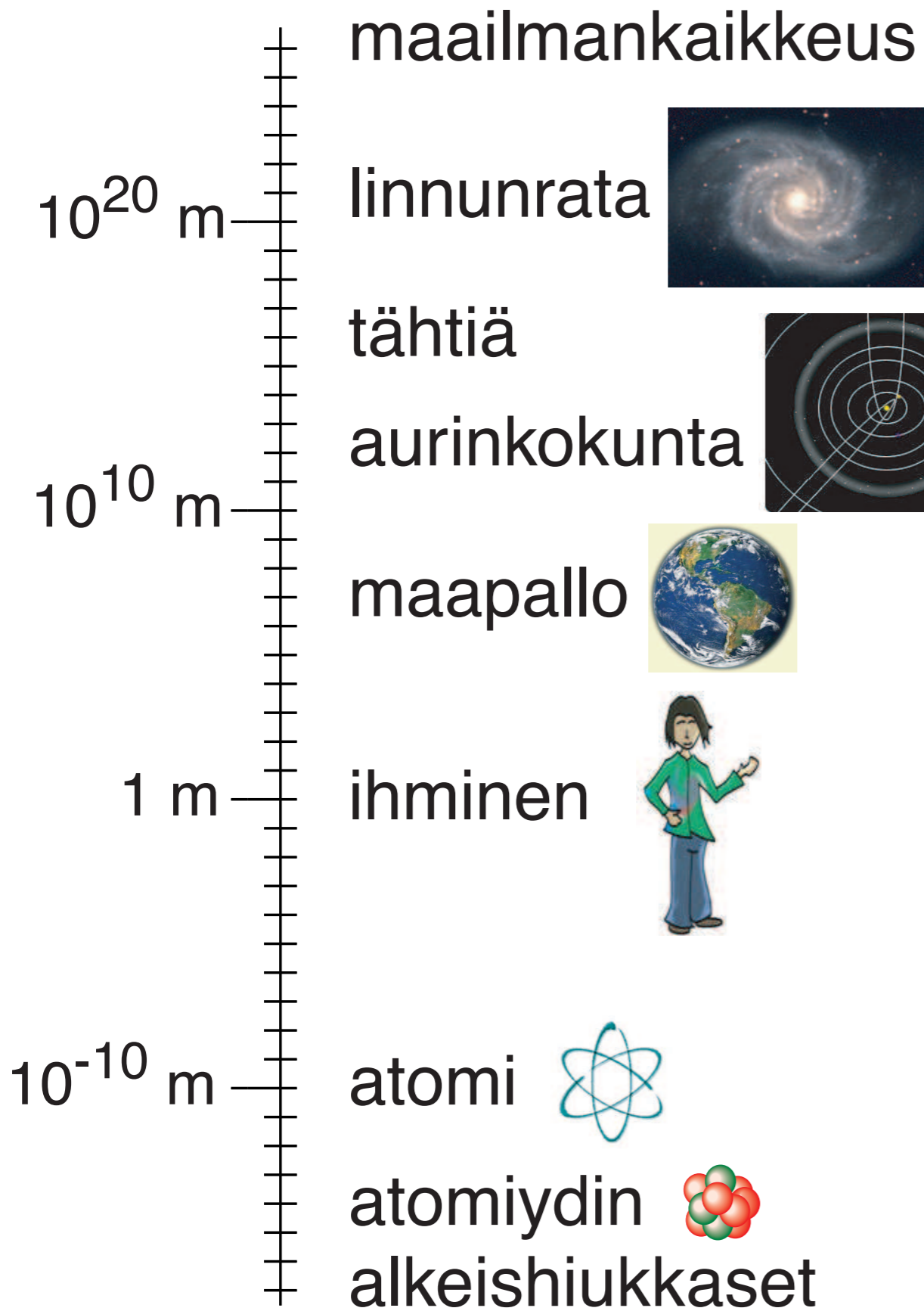
Matematiikka

Fysiikka

Teoreettinen fysiikka

Tietotekniikka

Mittakaavat

Tutkimus Oulussa

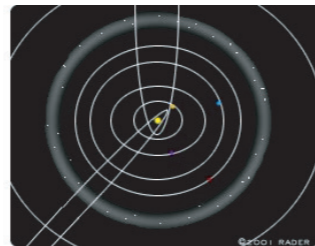
maailmankaikkeus

10^{20} m linnunrata

tähtiä

10^{10} m aurinkokunta

maapallo

1 m

ihminen

10^{-10} m atomi

atomiydin

alkeishiukkaset

tähtitiede

avaruusfysiikka

geofysiikka

aineen
rakenne

biofysiikka

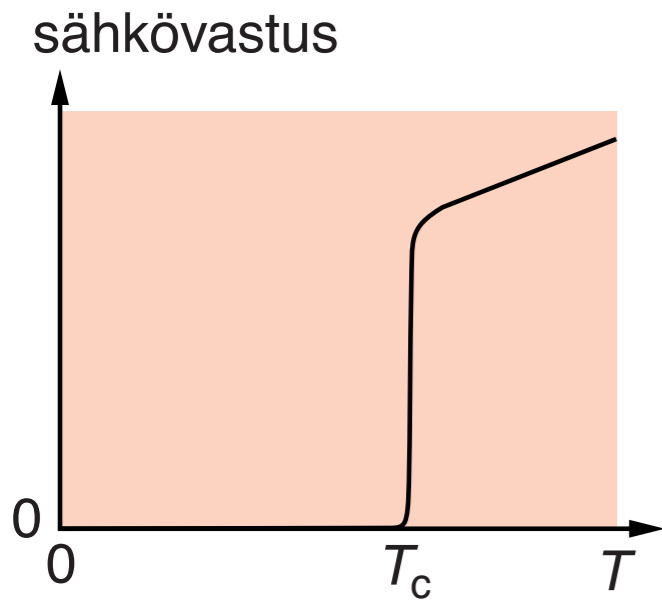
mesoskooppinen fysiikka

atomi- ja molekyyelifysiikka

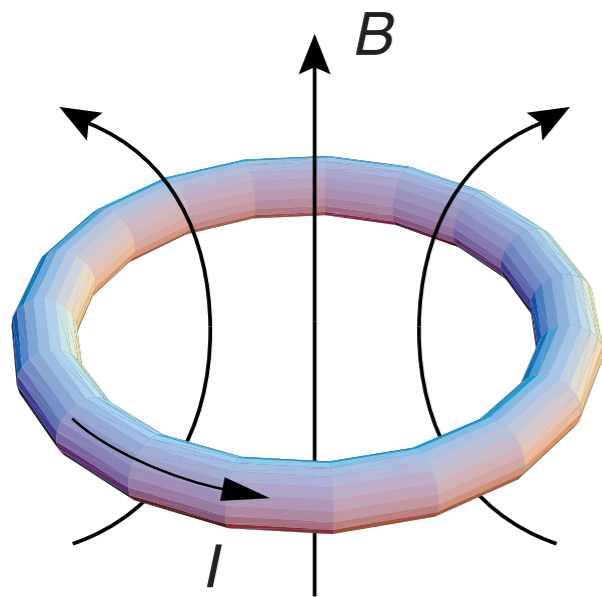
Mesoskooppinen fysiikka

Suprajohtavuus

suprajohtava metalli:
sähkövastus häviää
kokonaan matalissa
lämpötiloissa

suprajohtavaan renkaaseen on
indusoitunut pysyvä virta

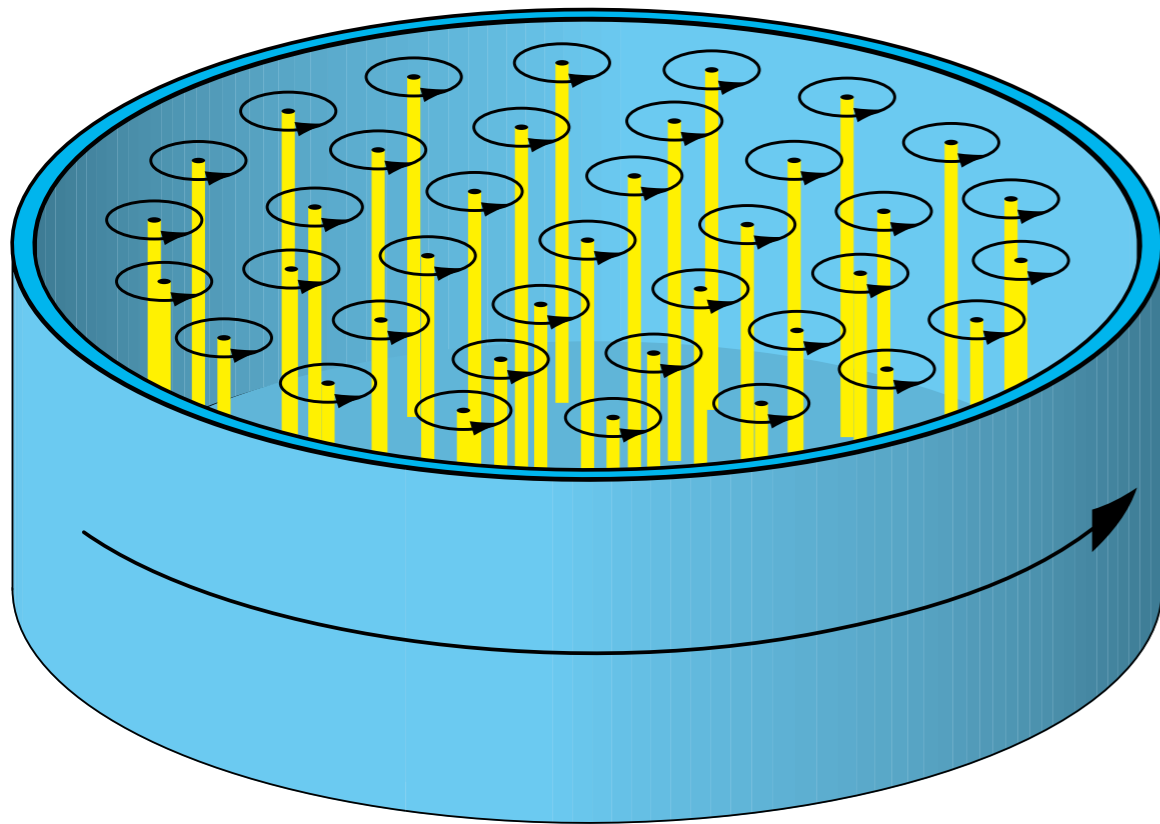
kvantittunut magneettivuo

$$\Phi = n\Phi_0$$

$$\Phi_0 = \frac{h}{2e}$$

Suprajuoksevuus

supraneste: nesteen viskositeetti häviää matalissa lämpötiloissa

supraneste (^3He , ^4He) ei voi pyöriä tasaisesti

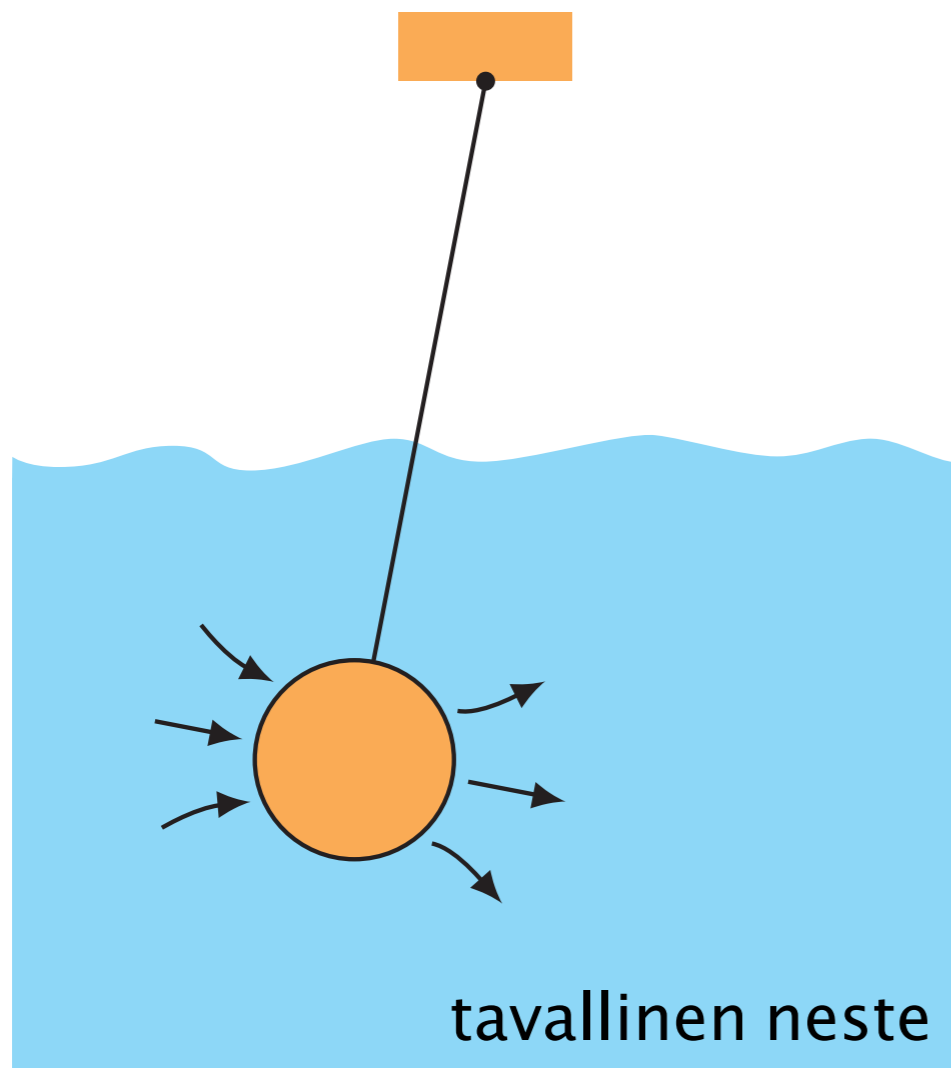

Fermi-neste

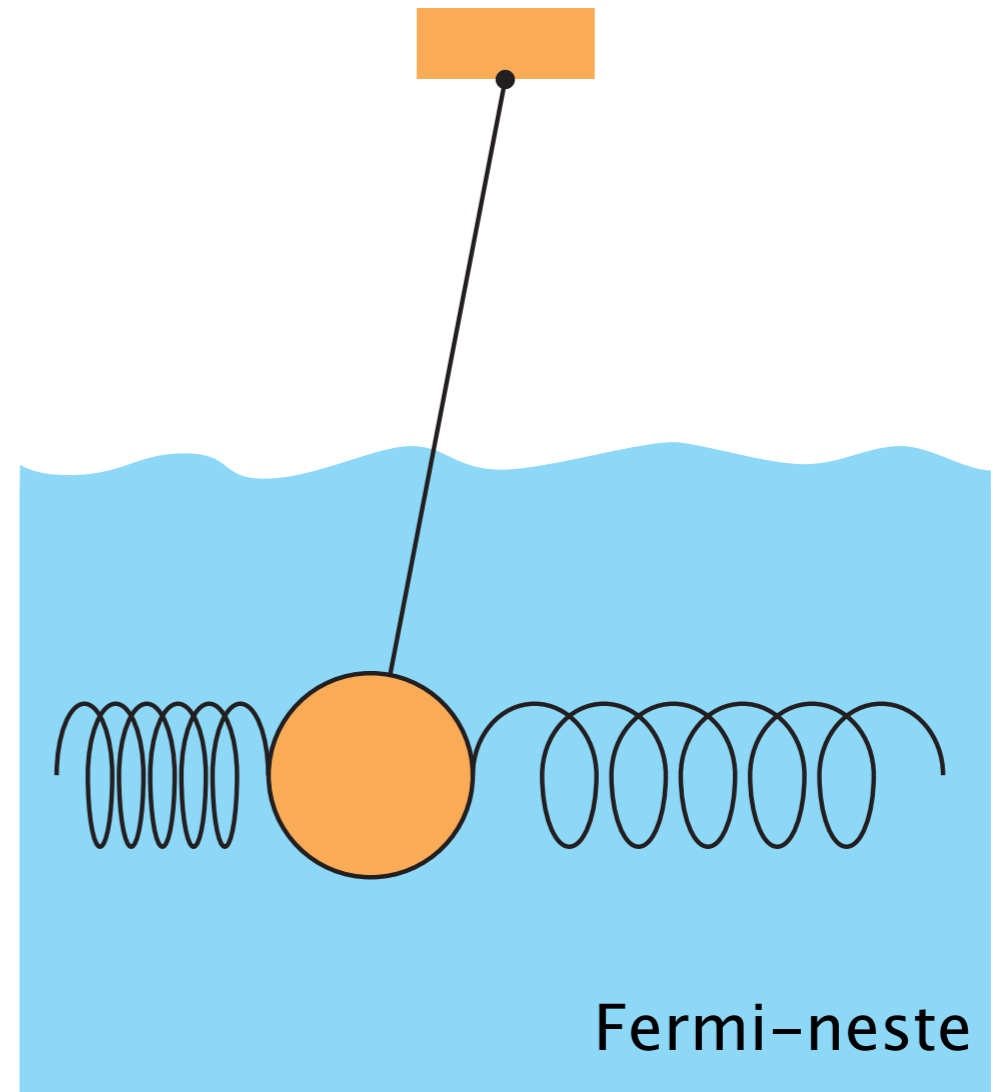
- metallien johtavuuselektronit
- nestemäinen ^3He matalissa lämpötiloissa
- neutronitähtien sisusta
- harvat kaasut matalissa lämpötiloissa

Fermi-nesteteorialla voidaan ymmärtää näiden sekä normaali- että supratila

Heiluri Fermi-nesteessä

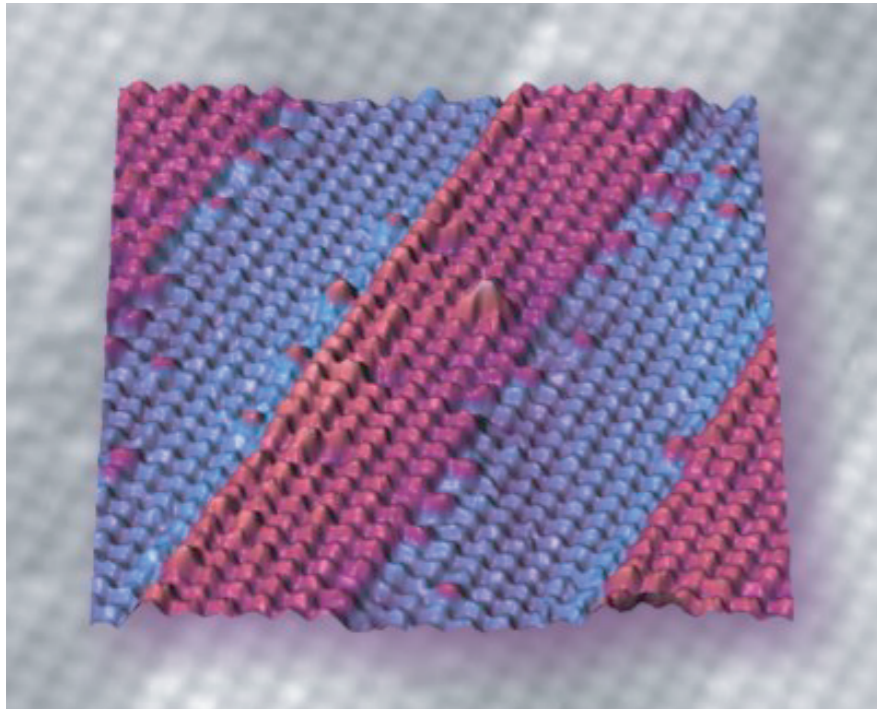

Heilurin liike aiheuttaa nesteen virtauksen. Tämä lisää heiluvaa massaa ja siten pienentää heilahdustaajuutta.

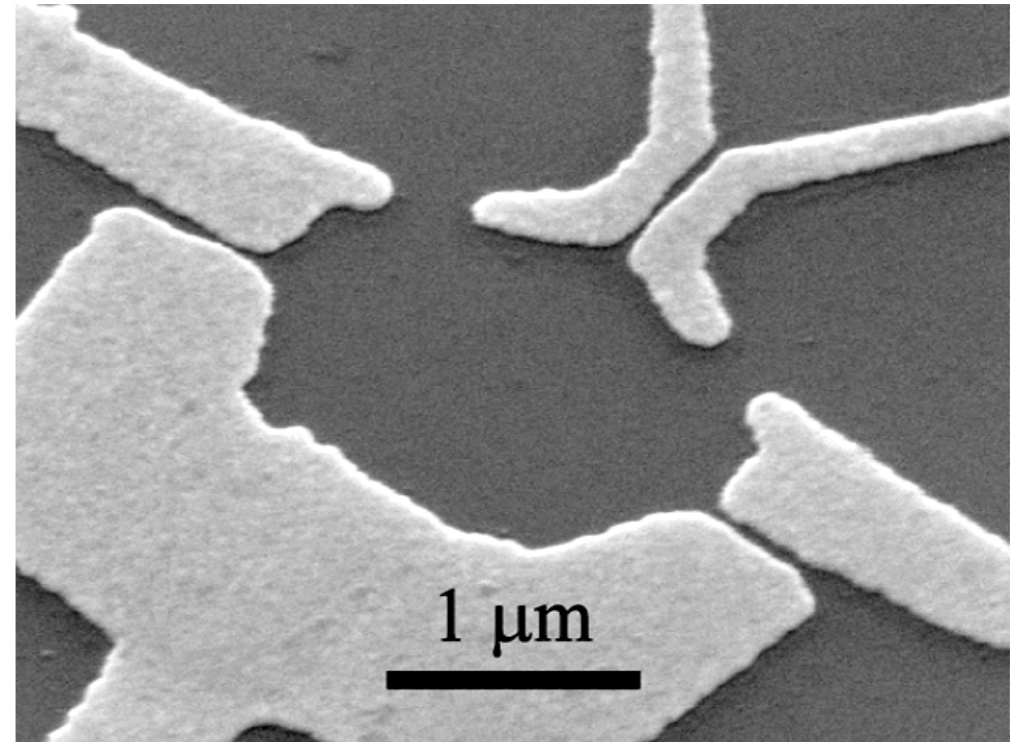

Fermi-nesteessä heilurin taajuus saattaa kasvaa, ikään kuin heiluriin olisi kiinnitetty jouset.

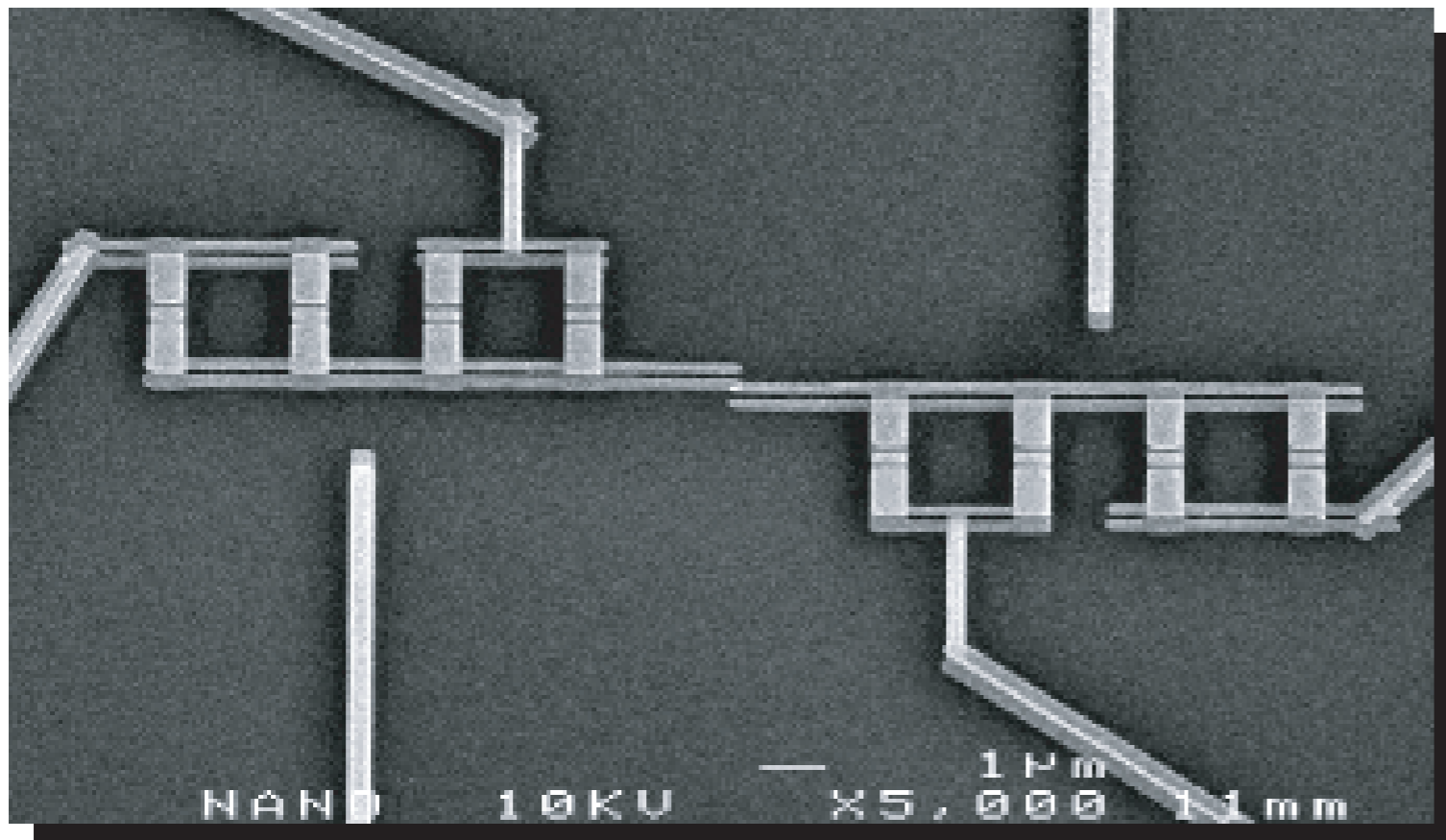
Nanorakenteita

superhila

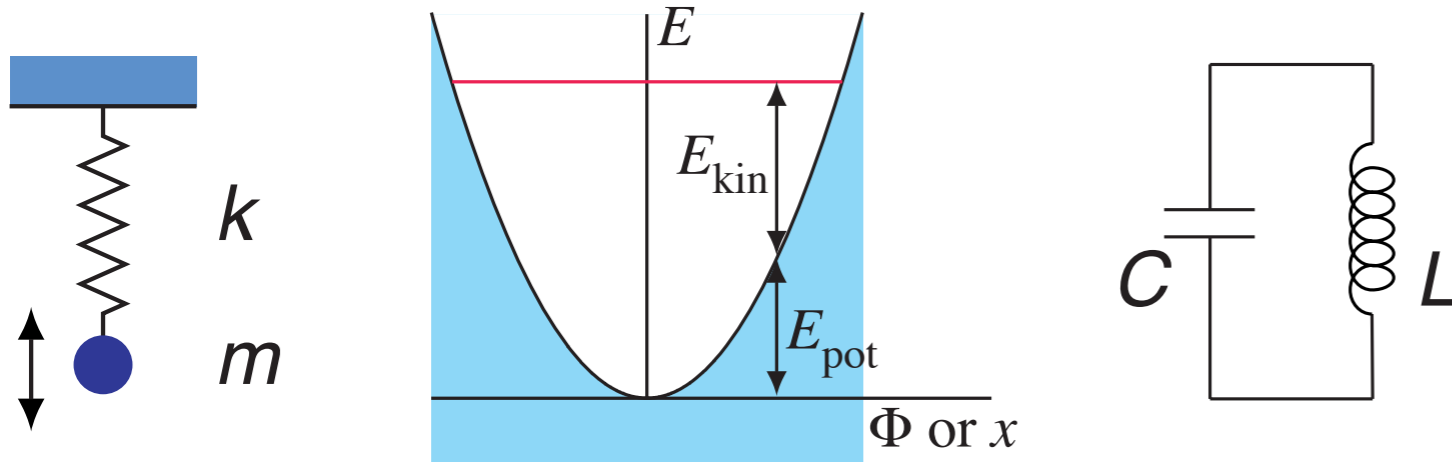
kvanttipeite

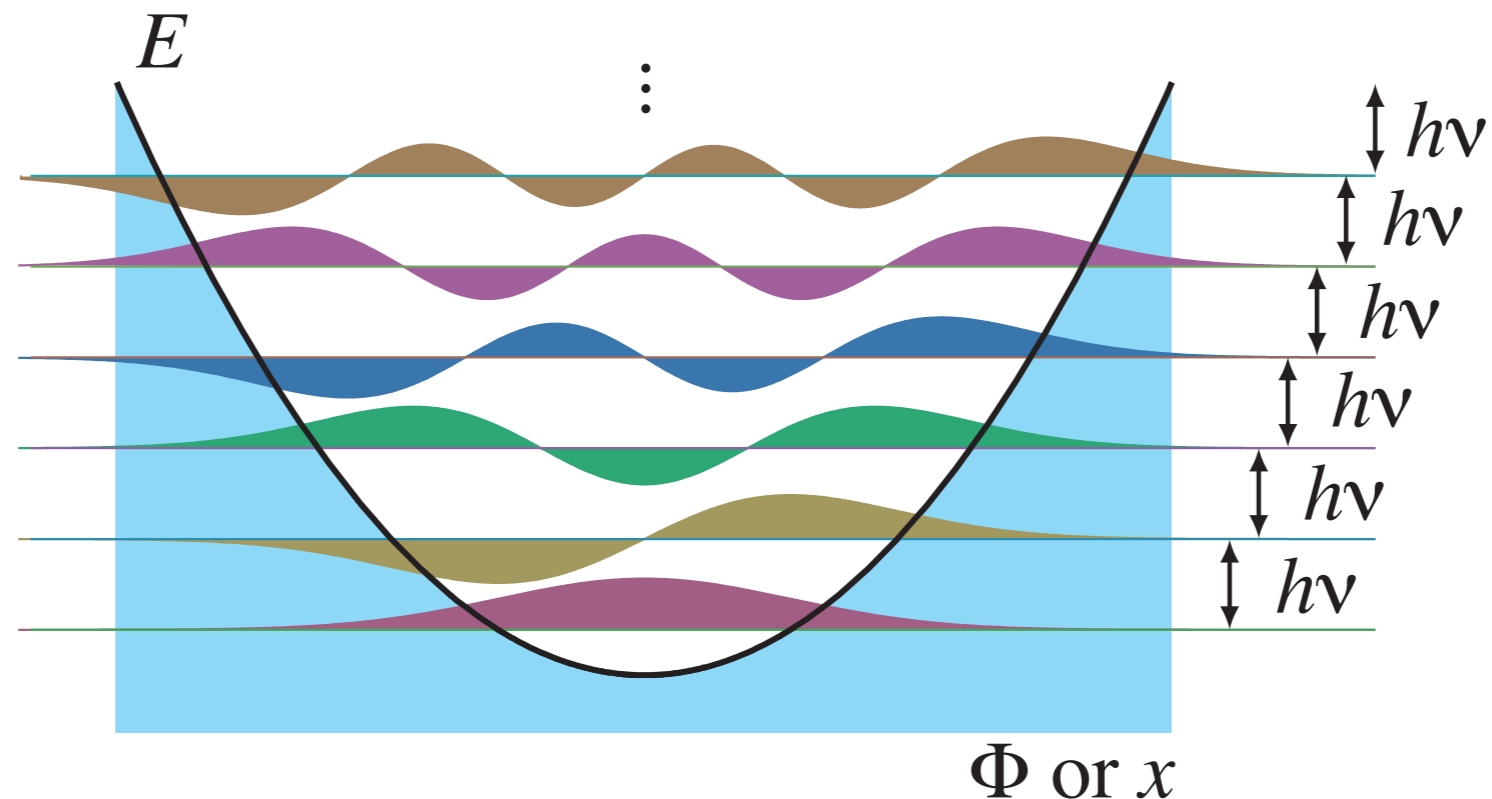
Josephsonin liitos

Makroskooppiset kvantti-ilmiöt

harmoninen oskillaattori

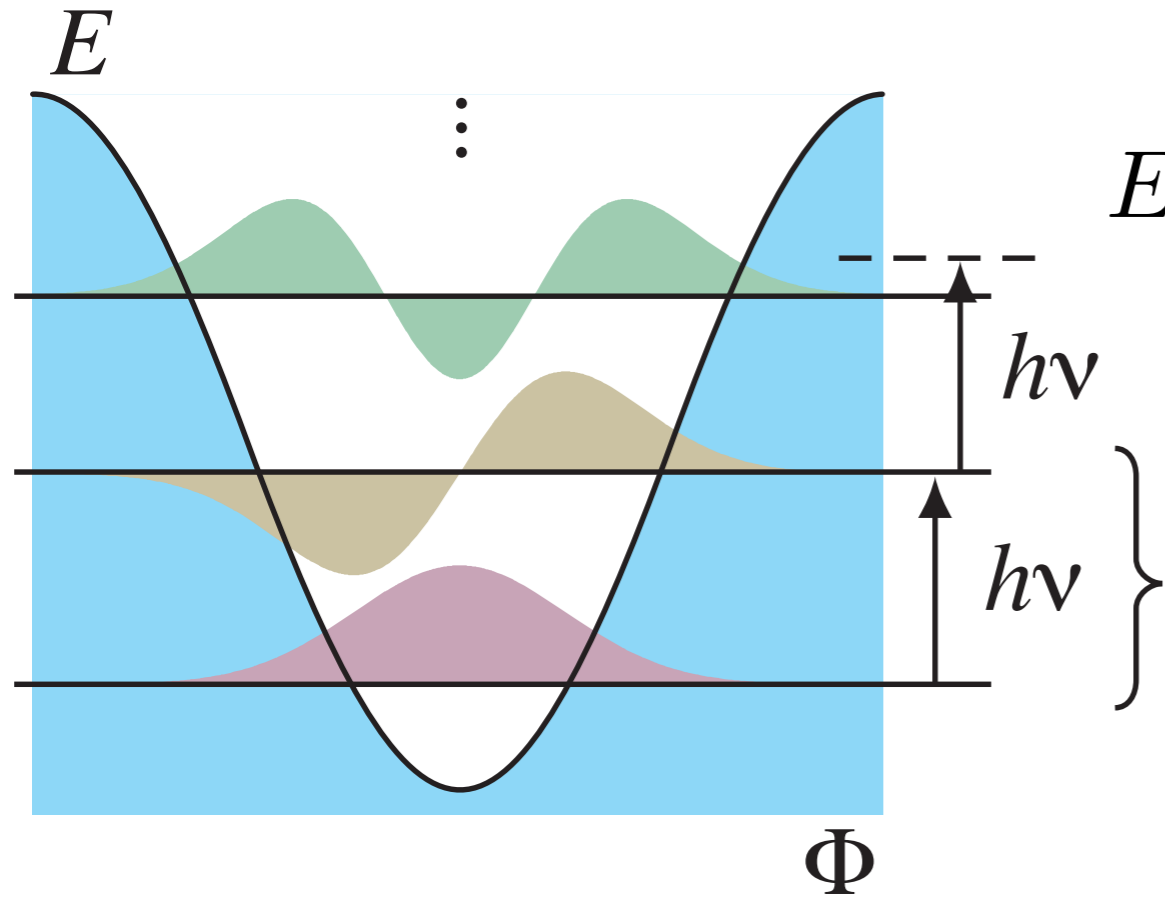
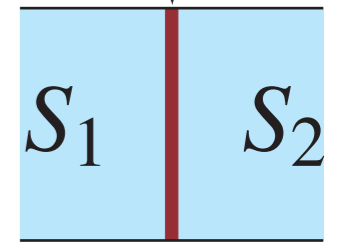
mutta hiukkanen/magneettivuo onkin aalto
→ seisovat aallot harmonisessa potentiaalissa

Josephsonin liitos

ohut eristekerros kahden
suprajohtavan elektrodin välissä

ohut eristekerros

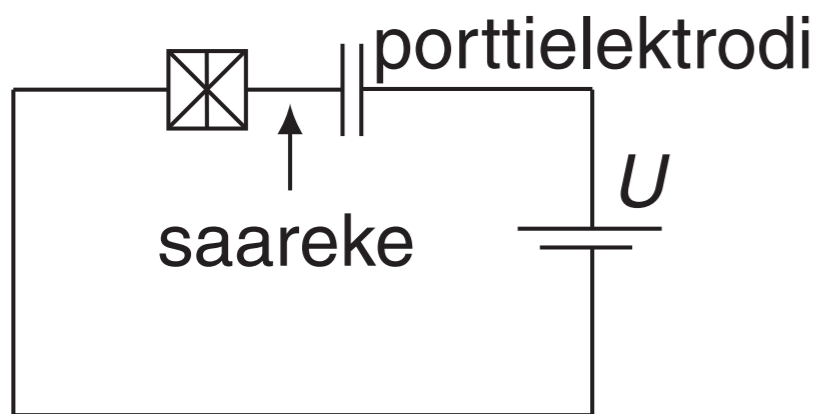
$$E_{\text{pot}} = -E_J \cos \frac{2\pi\Phi}{\Phi_0}$$

$$\Phi_0 = \frac{h}{2e}$$

kaksitilasysteemi = qubitti

yksi Cooperin pari ($Q=2e$)
enemmän tai vähemmän
saarekkeella

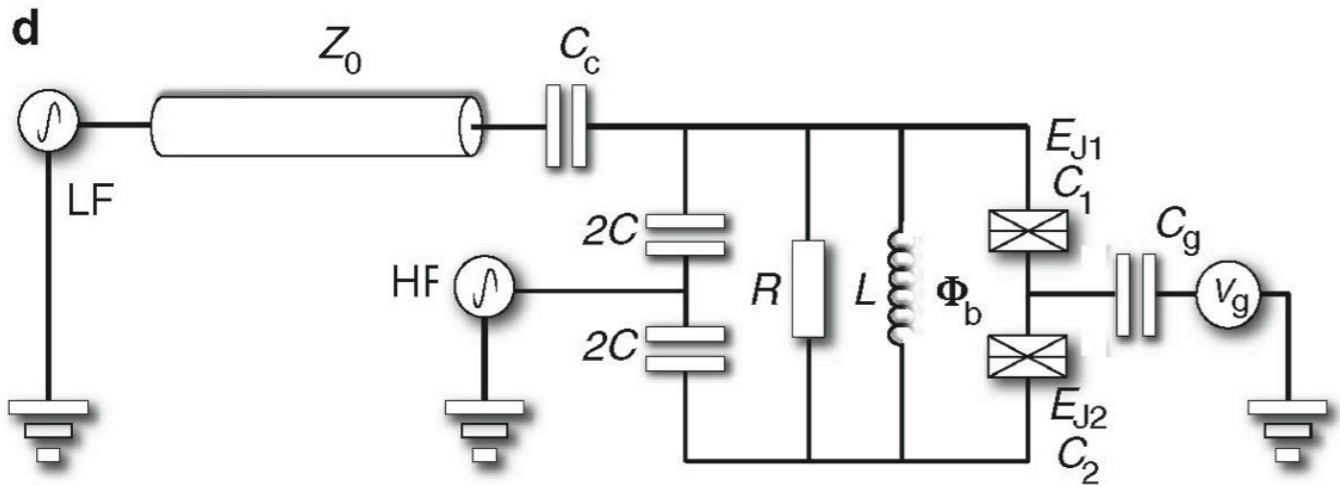
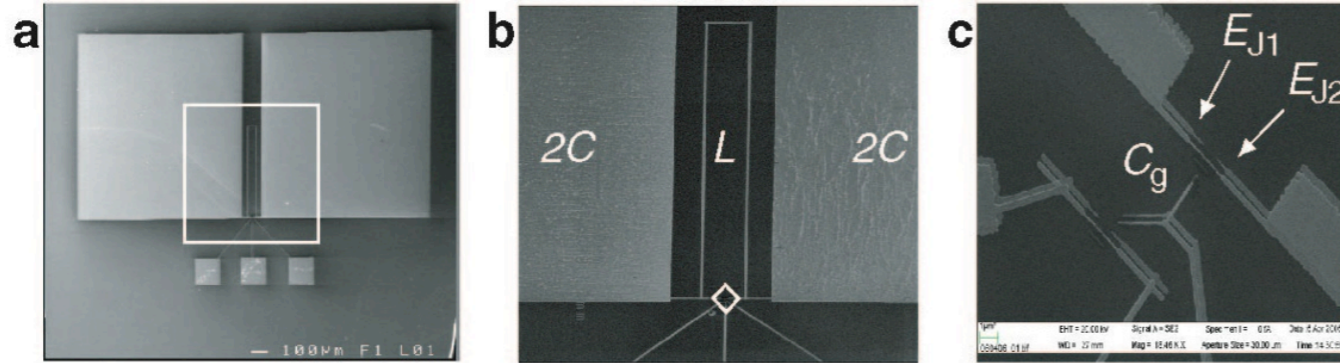
“Cooperin parien laatikko”

vaatimukset: pieni kapasitanssi, matala
lämpötila $C \sim 10^{-15} \text{ F}, T < 1 \text{ K}$

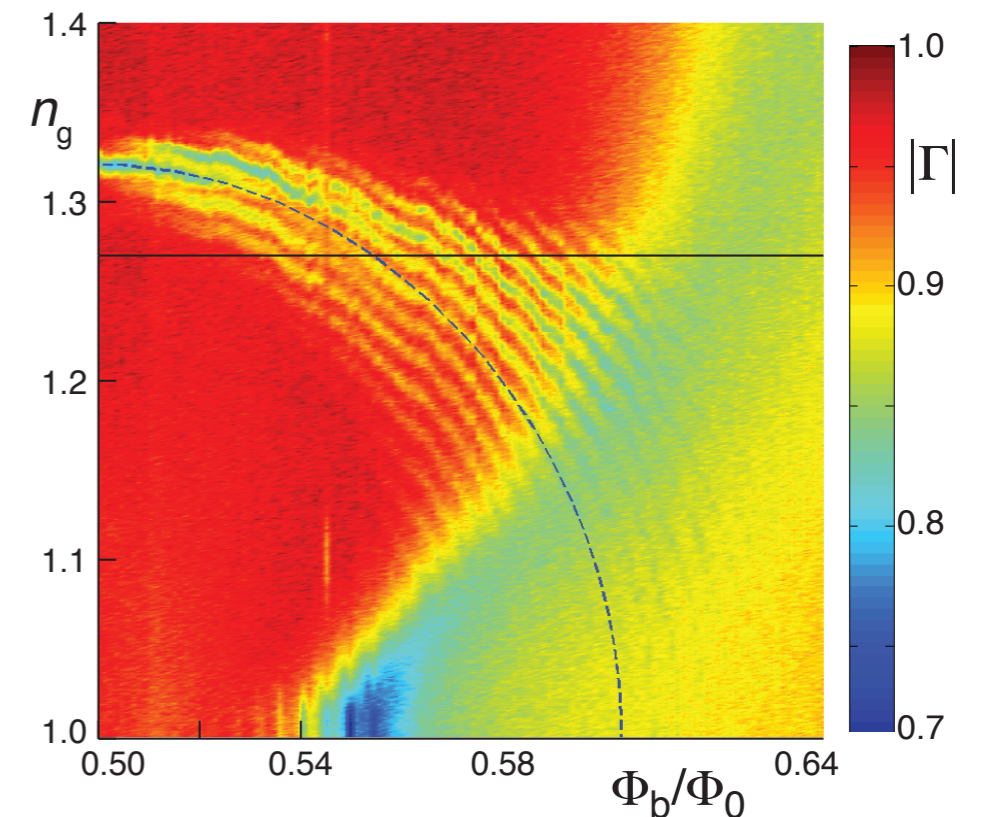
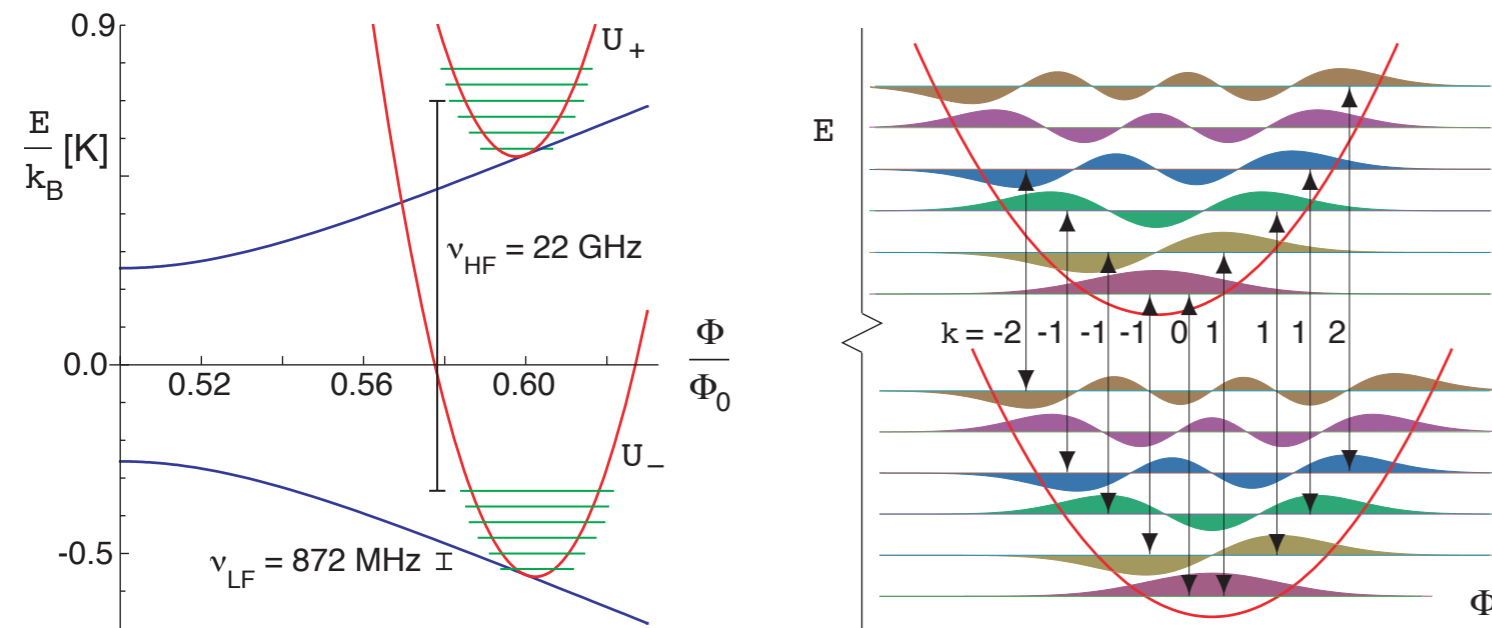

Keinotekoinen molekyyli

- energiarakenne
samanlainen kuin
kaksiatomisella
molekyylillä

- eri parametrit, voidaan
vaikuttaa valmistuksessa
ja myös kokeen aikana

Opetus

Teoreettinen fysiikka pääaineena

Teoreettinen fysiikka sivuaineena

Tavoitteet

- laaja-alainen fysiikan ymmärtäminen
- yksityiskohtaiset tiedot joltain erityisalalta

Kurssit

Matematiikka:

- Fysiikan matematiikkaa
- syvällisempi oppiminen matematiikan laitoksen kursseilla

Tietokoneet, ohjelmointi, laskenta:

- Ohjelmoinnin perusteet
- Numeerinen mallintaminen, ...

Yleistä fysiikkaa, erityisesti

- Mekaniikka
- Aaltoliike ja optiikka
- Sähkömagnetismi
- Atomifysiikka 1
- Kiinteän aineen fysiikka
- Termofysiikka

Fysiikan teoriakursseja:

- Johdatus suhteellisuusteoriaan 1 ja 2
- Analyyttinen mekaniikka
- Kvanttimekaniikka I ja II
- syventävät opinnot

Maisterien sijoittuminen

Otos: valmistuneet 2001-2008
(osa tiedoista vanhoja)

?
freelance kuvittaja
ikuinen opiskelija
ikuinen opiskelija
jatko-opiskelija Helsingissä
jatko-opiskelija Jyväskylässä
jatko-opiskelija matematiikassa
jatko-opiskelija Sveitsissä
jatko-opiskelija teoreettisessa fysiikassa
jatko-opiskelija teoreettisessa fysiikassa
jatko-opiskelija teoreettisessa fysiikassa
jatko-opiskelija/tutkija CUPP projektissa (Pyhäsalmen maanalaisen fysiikan tutkimuskeskus)
Kehitys- ja opetustehtävissä optiikan alan yrityksessä (Specim)
maanviljelijä?
ohjelmistoalalla
ohjelmistoalalla
ohjelmistoalalla
ohjelmistoalalla (pelisuunnittelufirma)
opettaja (Oulun lyseo)
tutkija, VTT optiikka
tutkija, VTT viestintätekniikka
tutkija, VTT viestintätekniikka
tutkija/jatko-opiskelija, teknillinen tiedekunta
tutkija/jatko-opiskelija, teknillinen tiedekunta
väitellyt Espanjassa, tutkijatohtori London Centre for Nanotechnology
väitellyt fysiikassa, center of scientific computing
väitellyt Saksassa, tutkijatohtori Aachenin yliopistossa (Department of Wireless Networks)
väitellyt teoreettisessa fysiikassa
väitellyt teoreettisessa fysiikassa, Espanjassa
väitellyt teoreettisessa fysiikassa, tutkijatohtori ilmatieteen laitoksella Helsingissä
väitellyt teoreettisessa fysiikassa, tutkijatohtori Italiassa
väitellyt teoreettisessa fysiikassa, tutkijatohtori Ruotissa
väitellyt teoreettisessa fysiikassa, tutkijatohtori Saksassa

Lopuksi
toivotan kaikille
nautinnollisia opiskeluelämyksiä